

Lastensuojelulain kokonaisuudistus

-

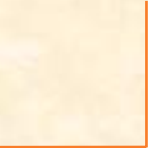
asiaa valmistelleen työryhmän näkökulmia

Neuvotteleva virkamies

Kari Ilmonen

Seinäjoki

27.9.2006

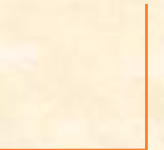

Valmisteluryhmä

- Sirpa Taskinen (Stakes)
 - Kari Ilmonen (STM)
 - Eeva Kangasniemi (STM)
 - Virpi Kølhi (STM)
 - Markku Helin (OM)
 - Heikki Jukarainen (Oulun HO)
 - Marjatta Aittolahti (LSLH)
 - Tapio Rätty (Hgin kaupunki)
 - Maarit Sulavuori (Vantaan kaupunki)
 - Seppo Sauro (LSKL)
 - Sami Uotinen (Kuntaliitto)
 - Kristiina Laiho (LS:n kehittämisohjelma)
-

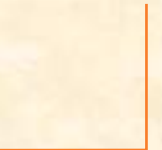
Työryhmän tavoitteeksi asetettiin:

- selkiyttää ja uudistaa lastensuojelulakia siten että:
 - lastensuojelu toimii asiakaslähtöisesti
 - vältetään tilanteet, joissa lapsen etu jää huomioon ottamatta
 - lastensuojelulain toimeenpanossa esiintyy mahdollisimman vähän ristiriitoja ja tulkintaongelmia.

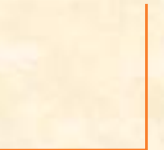
Ratkaista seuraavat kysymykset:

- päätöksentekotahot lastensuojelua koskevissa asioissa
- lapsen edun huomioon ottaminen eri tilanteissa erityisesti suhteessa vanhempien oikeuksiin
- lastensuojeluprosessin kuvaaminen laissa
- kunnan järjestämisvelvollisuus suhteessa lapsen tai nuoren oikeuteen saada palveluja
- laitoshuollon ja avohuollon välinen rajapinta
- yksityisiä lastensuojelupalvelujen tarjoajia koskeva sääntely
- lastensuojelulaissa käytettävät käsitteet
- muut tarvittavat lainsäädännölliset muutokset.

Ehdotetun lain rakenne:

- 1 luku. Yleiset säännökset
- 2 luku. Kasvuolojen kehittäminen ja kasvatuksen tukeminen
- 3 luku. Lastensuojelun järjestäminen
- 4 luku. Lapsen osallisuus
- 5 luku. Lastensuojeluasiakkuuden alkaminen
- 6 luku. Menettelysäännöksiä
- 7 luku. Avohuolto
- 8 luku. Lapsen kiireellinen sijoitus

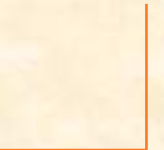

Ehdotetun lain rakenne:

- 9 luku. Huostaanotto
- 10 luku. Sijaishuolto
- 11 luku. Rajoitustoimenpiteet
- 12 luku. Jälkihuolto
- 13 luku. Valvonta
- 14 luku. Oikeudenkäyntiä koskevia säännöksiä
- 15 luku. Muutoksenhaku
- 16 luku. Voimaantulosäännökset.

Yleiset säännökset

- Toimintaperiaatteet; perus- ja ihmisoikeudet, lapsen oikeudet
- Huoltajien ensisijainen vastuu, jolle viranomaistoiminnan tuki
- Lastensuojelun määrittely; uudet maininnat: ennaltaehkäisevä lastensuojelu, lastensuojelutarpeen selvitys, kiireellinen sijoitus
- Lapsen etu, kriteerit
- Lapsen mielipiteen huomioon ottaminen
- Lapsi alle 18, nuori 18-20

Kasvuolojen kehittäminen ja kasvatuksen tukeminen

- Kunnalle lapsen hyvinvoinnin edistämistä ja tukemista koskevia velvoitteita
 - Hyvinvoinnin seuraaminen
 - Palvelujen kehittäminen
 - sosiaali, terveys, koulu, muut
 - Tuki koulunkäyntiin
 - Kuraattori- ja psykologipalvelut
 - Lapsi aikuisten palveluissa
 - Mielensterveys, päihde
 - Vankila

Lastensuojelun järjestäminen

- Kuntavastuu, tarpeenmukaisen toiminnan täsmentäminen
 - Laajuus, saatavuus, resurssit
 - Lastensuojelusuunnitelma (yksin tai yhdessä), valtuustoperiodi, budjettisidos
 - Kunnan sisäinen päätöksenteko
 - Sosiaalityöntekijällä käytössä monialaista asiantuntemusta – voi olla asiantuntijaryhmä
 - Erityisvelvoite terveydenhuollolle – tarkennusta nykyiseen
 - Järjestävä kunta – tarve syntynyt ; jälkihuolto – sijaishuollosta vastannut kunta ; sijoituskunnan ja sijoittajakunnan yhdessä järjestettävä lapsen tarvitsemat palvelut - sijoituskunta voi periä kustannukset ; perusopetus valtionosuuden ylittävät kustannukset

Lapsen osallisuus

- Lapsen näkemyksen todellinen huomioon ottaminen
 - Selvitys kaiken ikäisiltä lapsilta
- Hallintolain mukainen kuuleminen 15 v., paitsi huostaanotto ja sijaishuoltoon sijoittaminen ja yhteydenpidon rajoittaminen 12 v.
- Puhevalta 15 v., paitsi yhteydenpidon rajoittaminen 12 v.
- 12 v. vastustaessa huostaanottoa päätös HO:ssa
- Edunvalvoja käyttämään lapsen puhevaltaa, jos huoltajan ei voida katsoa olevan puolueeton
- Vastuu lapsen edun turvaamisesta sosiaalityöntekijällä
- Ei enää lapsen edun valvontaa koulusta erottamisissa mutta muu säilyisi

Lastensuojeluasiakkuuden alkaminen

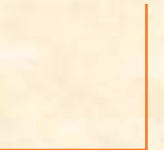
- Selkiytys, ilmoitusvelvollisuuspiirin laajentaminen, kynnyksen madaltaminen
- Ilmoitusvelvollisia nykyisten lisäksi kaikki ne palvelut, joissa tarve voi tulla esille, myös yksityiset palvelun tuottajat
- Muut tahot ja yksityishenkilöt voivat tehdä mutta ei velvoitetta
- Ilmoituksista rekisteri
- Vireille tulo – välitön arvio kiireellisyydestä – alkuarvio 7 pvä – asiakkuuden alku – selvitys viivytyksettä ja viim. 3 kk
- HO:lta hakemuksesta lupa lapsen tutkimiseen, jotta ls-tarve voidaan selvittää

Menettelysäännöksiä

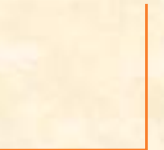
- Täsmennys sosiaalityöntekijän oikeudesta ja velvollisuudesta tavata lapsi
 - Myös huoltajan vastustuksesta huolimatta
 - Lapsen etu
- Asiakassuunnitelma huoltosuunnitelman sijaan, nyt lakitasolle
 - Mahdollisuus vanhemmille laadittavaan asiakassuunnitelmaan
 - Tarkistus tarvittaessa kuitenkin väh. 2 krt vuodessa
- Asiakkaan asiassa pidettävä neuvottelu
 - Osallistuvien henkilöiden määrittely, päätös sos.tt
- Läheisverkoston kartoittaminen ennen lapsen sijoitusta
 - Lapsen sijais- tai oheishuoltajalle perhehoitajalain etuudet
- Menettelytapasäännöksenä myös asioiden kirjaaminen

Avohuolto

- Nykysäädösten täsmennystä
- Kunnan velvollisuus
- Asumisen ja toimeentulon subjektiivinen oikeus
- Tukitoimien esimerkinomainen luettelointi:

- tukea lapsen ja nuoren sekä perheen ongelmatilanteen selvittämiseen;
- lapsen tai nuoren taloudellinen ja muu tukeminen koulunkäynnissä, ammatin ja asunnon hankinnassa, työhön sijoittumisessa, harrastuksissa sekä muiden henkilökohtaisten tarpeiden tyydyttämisessä;
- tukihenkilö tai -perhe;
- lapsen ja nuoren kuntoutumista tukevia hoito- ja terapiapalveluja;
- perhetyötä tai koko perheen sijoitus perhe- tai laitoshoitoon 37 §:n mukaisesti;
- vertaisryhmätoimintaa;
- loma- ja virkistystoimintaa; sekä
- muita lasta ja perhettä tukevia palveluja ja tukitoimia.

Avohuolto

- Sijoitus avohuollon tukitoimena
 - Yksinsijoitus myös alle 12 v. ja ei säädeltyä aikarajaa mutta sijoitettaessa määriteltävä kesto, joka tarkistettava 3 kk välein
 - Lähtökohtaisesti suostumusperiaate
 - 15 v. haluaa mutta huoltaja vastustaa tai toinen huoltajista puoltaa, toinen vastustaa ; ratkaisu: sosiaalityöntekijä lapsen edun mukaisesti

Lapsen kiireellinen sijoitus

- Uusi termi vastaamaan paremmin sisältöä (vs. kiireellinen huostaanotto)
- Määräaika
 - nyt: 14 vrk ellei käsittelyyn ko. aikana; käsittely 30 pvä alkamisesta; painavat syyt jatkoa 30 pvä
 - uusi: 21 vrk ellei HO:lle tai ellei vastustusta käsittely 45 pvä alkamisesta; päätös suostumukseen perustuvasta valmistelusta koska em. Lakkautumissääntö; HO voi jatkaa painavista syistä enintään 60 pvä

Huostaanotto

- Nykyiset perusteet
- Valmistelu nyt aina kahden työntekijän parityönä
 - Lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä + sostt. tai muu lastensuojeluun perehtynyt työntekijä
- Tulee olla käytössä oikeudellista asiantuntemusta ja muuta asiantuntemusta
- Sostt:n oikeus saada lausuntoja (viite sosihuollon asiakaslaki)
- Päätöksenteko
 - suostumukseen perustuva johtava viranhaltija sosiaalityöntekijän valmistelusta;
 - tahdonvastainen johtava viranhaltija sosiaalityöntekijän valmistelusta hakemus HO:lle;
 - sijaishuoltoapaikan muutos sosiaalityöntekijä

Huostaanotto

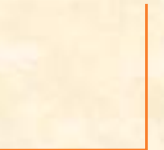
- Hakemus hallinto-oikeudelle
 - vaatimukset ja niiden perustelut;
 - lasta koskeva 30 §:n mukainen asiakassuunnitelma;
 - selvitys 42 §:n mukaisesta mielipiteen selvittämisestä ja kuulemisesta;
 - tarvittaessa asiantuntijoiden lausunnot; sekä
 - mahdolliset muut päätöksentekoon vaikuttavat selvitykset ja asiakirjat.

Huostaanotto

- Huostaan otetun lapsen huollon sisältöön myös opetus ja terveydenhuolto
- Päätösvaltaa voitaisiin rajata huostaanotosta päättävän viranomaisen toimesta – suhteellisuusperiaate
- Huostaanoton lopettamisen edellytykset nykyisellään
 - Korostetaan edellytysten tarkistamistarvetta asiakassuunnitelman tarkistus
- Huostaanotto lakkaa lapsen täyttäessä 18 v.; poistuisi avioliittoehto
- Raukeaminen ellei täytäntöönpanoon ryhdytä 3 kk kuluessa lainvoimaisuudesta

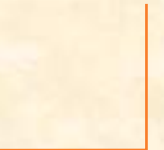
Sijaishuolto

- Tarkennusta lapselle sopivan sijaishuoltoapaikan määrittelemiseksi
 - Laadullinen tarve
 - Hoidon jatkuvuus, sisarusuhteet sekä lapsen etniset, kulttuuriset ja uskonnolliset tausta
- Lapsen terveydentilan tutkiminen
- Täsmennys lapsen oikeudesta tavata sosiaalityöntekijää
- Käyttövarat lain tasolle ja täsmennyksiä
- Sijaiskotihoito ; ammatillinen perhekotihoito ; laitoshuolto

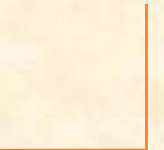
Rajoitustoimenpiteet

- Vastaavat säännökset kuin vasta hyväksytyssä lastensuojelulain muutoksessa

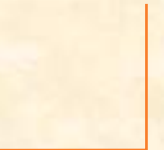
Jälkihuolto

- Laajennus avohuollon tukitoimena kodin ulkopuolelle vähintään kuuden kuukauden ajaksi sijoitettuihin lapsiin tai nuoriin
- Aina jälkihuoltosuunnitelma; jos ei järjestetä, niin perusteltu päätös, josta valitusoikeus
- Jälkihuolto-oikeus päättyisi viiden vuoden kuluttua sijoituksen päättymisestä eikä lastensuojelutarvetta ole tänä aikana ollut
- Itsenäistymisvarojen säätelyä tarkennettaisiin ja nostettaisiin asetuksesta lakiin

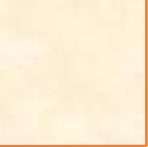

Valvonta

- Sijoittajakunnan velvollisuus ilmoittaa sijoittamastaan lapsesta sijoituskunnalle, jonka pidettävä rekisteriä alueelleen sijoitetuista lapsista
- Edelleen läänin valvonta kaikista lastensuojelulaitoksista
- Yksityisesti sijoitetuista päätös ja rekisteri

Oikeudenkäyntiä koskevat säädökset

- Lastensuojeluasioiden hallintotuomioistuinkäsittelyä koskevia erityissäännöksiä
 - Väliaikaiset määräykset
 - Riittävä aika asian valmisteluun
 - Rajoitettu suullinen käsittely
 - Tuomioistuinkäsittelyn valmistelu –päätöksenteon joustavoittaminen ja nopeuttaminen
 - Lapsen kuuleminen ja avustaminen sekä asioiden käsittely kiireellisenä
-

Muutoksenhaku

- Säännökset
 - Kuka muutosta voi hakea
 - Mistä päätöksestä muutosta voi hakea
 - Mihin muutoksenhaku tulee osoittaa

